

Příloha č. 1: KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

Cílem krizového plánu je stanovení závazného postupu pro všechny pracovníky školy v případě podezření či výskytu šikany a návykových látek, popř. dalšího rizikového chování. Krizový plán je součástí Minimálního preventivního programu a vychází z aktuálních metodických pokynů MŠMT.

Základní postup v řešení šikany

(zpracováno dle metodického pokynu č.j. MSMT-21149/2016)

Preventivní opatření školy směřují k minimalizaci rizika výskytu šikany. Škola ale musí být připravena i na situaci, kdy se přes všechna opatření šikana objeví. Metodický pokyn uvádí základní pravidla v šetření a řešení šikany. Podrobnější informace k tématu včetně konkrétních příkladů řešení šikany lze nalézt v odborné literatuře a na webových odkazech viz. MP č.j. MSMT-21149/2016 Příloha č. 7 Literatura a webové odkazy.

1. Školní šikanování má svůj zákonitý vnitřní vývoj. První stadium se v podstatě odehrává v jakékoli skupině. Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy jde o odmítání, nekomunikaci, pomluvy, intriky vůči některému, zpravidla neoblíbenému a nejméně vlivnému členu skupiny. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje. V dalším stadiu dochází ke stupňování manipulací, objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese a ostrakizovaný žák slouží pro odreagování napětí skupiny. Třetí stadium je už klíčové, kdy se vydělí jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejhodnější oběti. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu se šikanování stane skupinovým programem (podrobněji viz MP č.j. MSMT-21149/2016 Příloha č. 1 Stadia šikanování).
2. Pro volbu způsobu šetření a řešení šikany je zásadní vyhodnocení závažnosti situace. Škola musí nejprve posoudit a odhadnout závažnost šikany. Existuje zásadní rozdíl ve vyšetřování a řešení počátečních a pokročilých stadií šikany.
3. Po vyhodnocení závažnosti situace a dále v průběhu celého šetření škola musí zvažovat, zda je sama kompetentní šikanu šetřit a řešit nebo zdali požádá o pomoc zvenčí (např. pedagogicko-psychologickou poradnu, středisko výchovné péče, neziskovou organizaci).
4. Pedagogové, především školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (např. školní metodik prevence), by měli zvládnout počáteční šikanu, tj. první, druhé a někdy i třetí stadium, kdy ještě nalezneme vhodné svědky a žáky ochotné spolupracovat na změně, a kdy ještě ubližování slabším není řízeno jádrem agresorů. V případě potřeby se škola obrací na externí odborníky.
5. Při vyšetřování a řešení pokročilé šikany se škola obrátí na externí odborníky na šikanu, kteří jsou vybaveni pro řešení třetího, ale i čtvrtého a pátého stadia.

6. Jeden typ pokročilé šikany – výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynč, je výjimkou. Zde nelze čekat na odborníka, oběti hrozí těžké poškození zdraví, kromě toho později to již nelze vyšetřit. Z tohoto hlediska musí mít každá škola krizový plán obsahující předem promyšlené kroky, role a úkoly členů týmu (struktura postupu je uvedena v MP č.j. MSMT-21149/2016 Příloze č. 6 Postupy pro vyšetření a řešení šikany).
7. Při řešení by měl být kladen akcent na to, že žák, který je obětí šikany, není jejím viníkem a neměl by tedy být důsledky řešení znevýhodněn. Je důležité se samotným žákem probrat, co škola může udělat pro to, aby se zase cítil bezpečně.
8. Po celou dobu řešení škola zajišťuje ochranu informací a informátorů, jasně vyjadřuje negativní postoj k násilí a ukazuje, že je toto téma považováno za vážné.
9. Součástí řešení pak musí být vždy nastavení ozdravných mechanismů pro všechny, kteří se šikany účastnili, a dále pro celou skupinu (třídu). Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina).
10. Doporučuje se dále pracovat s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v pedagogicko-psychologické poradně, středisku výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
11. Škola eviduje projevy šikany a dále reviduje preventivní postupy, bezpečnostní a krizové plány a nastaví taková opatření, aby bránila návratu rizikového chování.
12. Při řešení by se škola měla vyvarovat těchto nevhodných postupů:
 - přehlížení, bagatelizací agresivního nebo násilného chování
 - odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“
 - nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali
 - vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně
 - nedostatečného vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu
 - emotivního řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně)
 - agresivního řešení problému (např. násilím)
 - příliš autoritativního řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání
 - předjímání recidivy útočníka
 - řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočníka)
 - automatického obviňování oběti (sekundární viktimizace)
 - vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany

13. Podrobnější informace k možnostem právního řešení problematiky šikany ve školách je zpracováno v metodickém dokumentu „Poznámky k možnostem právního řešení problematiky šikany ve školách“, který je též zveřejněn na webových stránkách MŠMT: <http://www.msmt.cz/file/37239/> a který seznamuje školy s možnostmi preventivních, kázeňských a sankčních opatření při výskytech šikany ve školách.

Stručný postup pro vyšetření a řešení šikany

Komentář k jednotlivým krokům postupů viz kniha *Nová cesta k léčbě šikany* - Kolář M. (2011)

První pomoc při počáteční šikaně:	Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně:
<ol style="list-style-type: none"> 1. odhad závažnosti a formy šikany; 2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi; 3. nalezení vhodných svědků; 4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory); 5. ochrana oběti; 6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru: <ol style="list-style-type: none"> a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření); b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku); 7. realizace vhodné metody: <ol style="list-style-type: none"> a) metoda usmíření; b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči); 8. třídní hodina: <ol style="list-style-type: none"> a) efekt metody usmíření; b) oznámení potrestání agresorů; 9. rozhovor s rodiči oběti; 10. třídní schůzka; 11. práce s celou třídou. 	<ol style="list-style-type: none"> A. První (alarmující) kroky pomoci <ol style="list-style-type: none"> 1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany; 2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí. B. Příprava podmínek pro vyšetřování <ol style="list-style-type: none"> 3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy; 4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi; 5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře); 6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům. C. Vyšetřování <ol style="list-style-type: none"> 7. rozhovor s obětí a informátory; 8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků; 9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky; 10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi). D. Náprava <ol style="list-style-type: none"> 11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

Nápravná opatření

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů nápravná opatření, z nichž některá přicházejí při šikanování v úvahu:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy; podmíněné vyloučení a vyloučení ze školy - nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku);
- realizace individuálního výchovného plánu agresora;
- snížení známky z chování;
- převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek);
- vyloučení ze školy při mimořádně závažné šikaně a opakované šikaně po rozhodnutí výchovné komise – nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku. Při vyloučení žáka se musí postupovat v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád (viz MP č.j. MSM-T-21149/2016 Příloha č. 8 Vzor rozhodnutí o vyloučení žáka);
- v extrémních případech si lze představit potřebu urychlit proces vyloučení žáka proto, aby se neopakovaly negativní projevy plynoucí z přítomnosti problematického žáka ve škole. Taková potřeba může vzniknout zejména v situaci, kdy selžou všechna ostatní opatření organizačního, výchovného či kázeňského charakteru. Pro urychlení procesu vyloučení žáka ze školy zejména v jasných případech, kdy není pochyb o tom, že jsou pro takový postup splněny podmínky, je možné uvažovat o vyloučení odkladného účinku rozhodnutí o vyloučení žáka ze školy podle § 85 správního řádu. Takto nabyde rozhodnutí o vyloučení žáka ze školy právní moci již doručením účastníkovi nebo účastníkům řízení a nemusí se čekat na uplynutí lhůt pro podání odvolání, případně na rozhodnutí o odvolání. Žák bude takto vyloučen ze školy již dnem doručení rozhodnutí žákovi (v případě, že je žák zletilý), nebo jeho zákonným zástupcům;
- doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;
- podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči

1. Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodičovskou odpovědnost týkající se osoby dítěte vykonávají rodiče způsobem a v míře odpovídající stupni vývoje dítěte. Rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte. Dokud se dítě nestane svéprávným, mají rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, jakož i práv jiných osob a veřejného pořádku. Rodiče pak mají být všestranně

- příkladem svým dětem, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině.
2. Škola by měla hned na začátku školního roku informovat rodiče o programu proti šikanování. Příklad informace o školním programu proti šikanování lze nalézt v MP č. j. MSMT-21149/2016 Příloze č. 5 Školní program proti šikanování.
 3. Když rodiče přijdou žádat o pomoc ohledně šikany svého dítěte – nereaguje pedagog obranně a nedůvěřivě. Nevyjadřuje pochybnosti, nechápe prosbu rodičů jako stížnost. Nezlehčuje situaci tvrzením, že jejich dítě provokovalo, nebo že se jednalo jenom o škádlení atd. Je nutné rodiče v klidu vyslechnout, nechat vymluvit, nepoučovat, aktivně naslouchat. Je potřeba se umět doptat na důležité informace. Podezření nebo tvrzení rodičů, že je jejich dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit a je potřeba účinně a bezpečně situaci prošetřit (MP č.j. MSMT-21149/2016 Příloha č. 6 Postupy pro vyšetření a řešení šikany).
 4. Škola nezve rodiče protagonistů šikany do školy, když ještě šikana není vyšetřena. V praxi se vyskytuje závažná chyba, kdy si ředitelé pozvou najednou rodiče údajných obětí a údajných agresorů, podezřelé žáky, některé pedagogy a vyšetřují situaci se všemi najednou, případně pořizují video nebo audio záznam.
 5. Rozhovor s rodiči oběti probíhá individuálně. U počáteční šikany, která se dá vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních. Někdy je užitečné připravit rodiče oběti i na třídní schůzku, kde bude podána informace o řešení šikany.
 6. Vážnou chybou je neinformování rodičů o řešení šikany. Chybou je taktéž nepřipravená třídní schůzka a opakované řešení šikany s rodiči, což vede k eskalaci destruktivních procesů a negativních emocí.
 7. Ve všech případech je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila. U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou. Vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomný školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (případně i externí odborník).
 8. Rozhovory s rodiči, rozhovory s protagonisty šikany (oběťmi, svědky, agresory) jsou náročné. Určený pedagog pro prevenci a řešení šikany musí absolvovat alespoň základní výcvikový kurz – první pomoc při šikanování.

Právní odpovědnost školy

1. Škola má odpovědnost za žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.
2. Podle vyhlášky č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školních zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí, odpovídá i za škodu způsobenou žákům v době vykonávání přechodného dohledu, tj. při vyučování a v přímé souvislosti s ním.

3. Ředitel školy nese také odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance dle § 101 a § 102 zákona č. 262/2006 Sb., Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
4. Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:
 - Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit **zákonnému zástupci** jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona).
 - Škola ohlašuje **orgánu sociálně-právní ochrany dětí** takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo. Situace ohrožení dítěte přitom musí trvat po takovou dobu nebo nabývat takové intenzity, že nepříznivě ovlivňuje vývoj dítěte anebo je nebo může být příčinou nepříznivého vývoje dítěte (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů); v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které sice výše uvedeným nebyly oznámeny, avšak které jsou svou povahou velmi závažné a nasvědčují tomu, že dítě se nachází v nepříznivé sociální situaci, jelikož jeho přirozené prostředí nedokáže dostatečným způsobem naplňovat své funkce při zajišťování přiměřené ochrany příznivého vývoje dítěte.
 - OSPOD vstupuje do řešení těch případů agresivního chování dítěte ve škole, v nichž jsou tyto projevy pouze sekundárním důsledkem nepříznivé sociální situace dítěte a jeho rodiny a v nichž je třeba dítěti a jeho rodině zprostředkovat a zajistit odpovídající pomoc a podporu prostřednictvím nástrojů sociální práce. Základními nástroji práce OSPOD je **vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a individuální plánování koordinované intervence**.
 - Dalším významným nástrojem OSPOD pro řešení nepříznivé sociální situace dítěte a jeho rodiny jsou **případové konference**, tj. případová setkání těch osob, které mohou dítěti a jeho rodině poskytnout odpovídající pomoc a podporu, které staví dítě a jeho rodinu do centra řešení jejich situace a které vychází z principu partnerství a spolupráce, jakož i z principu důvěrnosti, diskrétnosti a bezpečného prostoru pro vzájemné sdílení informací. Případová konference je **nástrojem případové práce** (tzv. case managementu), což determinuje pravidla, která je třeba v jejím rámci respektovat. Vymezení okruhu zúčastněných osob je plně v kompetenci sociálního pracovníka, který bude vycházet z předmětu případové konference. Zástupce školy může být na případovou konferenci přizván, pokud on sám jako fyzická osoba, s ohledem na význam, který zastává ve vztahové síti dítěte, či škola jako instituce mohou s ohledem na konkrétní okolnosti případu přispět k řešení situace dítěte a jeho rodiny. Pokud je zástupce školy na konferenci účasten, pak je ze zákona vázán zachováním mlčenlivosti (dle § 57 odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí). Informace, které se na konferenci dozví, jím nesmí být nikam přeneseny, ani do prostoru školy. Pokud jedním z výstupů případové konference bude přijetí konkrétního opatření za účelem úpravy podmínek ve školním prostředí, je třeba postupovat v souladu se školským zákonem. Není přitom nezbytné na půdě školy sdělovat, že konkrétní opatření je přijímáno jako jeden z výstupů případové konference, a to z důvodu ochrany dítěte před případnou stigmatizací. Je třeba zdůraznit, že nástroj případových konferencí není výlučným nástrojem OSPOD při poskytování sociálně-právní ochrany dětí, ale může být využit i školou bez nutnosti účasti OSPOD jako nástroj případové práce při řešení situace ve třídě či škole, v níž je třeba uskutečnit setkání více osob a koordinovat jejich další postupy.

- Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na **Policii ČR**. Trestní oznámení je možné podat také na **státní zastupitelství**. Tuto skutečnost oznámí ředitel školy nebo jiná pověřená osoba jakoukoliv formou (písemně, telefonicky, osobně) na Policii ČR, v ideálním případě přímo specialistovi na problematiku mládeže Služby kriminální policie a vyšetřování, jinak na nejbližším obvodním oddělení Policie ČR. V takovém případě vystupuje tato osoba jako oznamovatel a má právo na vyzoomění do jednoho měsíce od podání oznámení. Oznámení může podat také zákonný zástupce dítěte.

Řešení kyberšikany

Kyberšikana je forma agrese, která se uplatňuje vůči jedinci či skupině osob s použitím informačních a komunikačních technologií (počítačů, tabletů, mobilních telefonů a dalších moderních komunikačních nástrojů), a ke které dochází opakovaně, ať už ze strany původního agresora či dalších osob - tzv. sekundárních útočníků (např. opakované sdílení nahrávky, opakované komentování apod.).

Ačkoli je kyberšikana zpravidla definována jako činnost záměrná, může vzniknout i nezáměrně – např. jako nevhodný vtip, který se v on-line prostředí vymkne kontrole.

Kyberšikana je často zaměňována s tzv. on-line obtěžováním. Termínem on-line obtěžování označujeme jednorázové útoky, jejichž dopad je pouze dočasný. „Opravdová“ kyberšikana musí splňovat zejména kritéria opakovanosti, musí být dlouhodobá a musí být vnímána jako ubližující. Oběť se pak nedokáže útokům účinně bránit, existuje mocenská nerovnováha.

Mezi kyberšikanu řadíme projevy tradiční psychické šikany posílené využitím ICT, například:

- Dehonestování (ponižování, nadávání, urážení) v on-line prostředí
- Vyhrožování a zastrašování v on-line prostředí
- Vydírání v on-line prostředí
- Očerňování (pomlouvání) v on-line prostředí

Mezi typické formy kyberšikany také patří:

- Publikování ponižujících videozáznamů, audiozáznamů nebo fotografií
- Ponižování a pomlouvání (denigration)
- Krádež identity (impersonation) a její zneužití
- Ztrapňování pomocí falešných profilů
- Provokování a napadání uživatelů v online komunikaci (flaming/bashing)
- Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť (trickery/outing)
- Vyloučení z virtuální komunity (exclusion)
- Obtěžování (harassment)
- Specifické formy kyberšikany spojené s hraním on-line her
- Happy slapping (v překladu „zábavné fackování“)
- Kyberstalking (pronásledování ve spojení s využitím informačních komunikačních technologií)
- Webcam trolling (zneužívání webkamer pro manipulaci uživatelů internetu prostřednictvím podvržených videozáznamů)

1. Řešení kyberšikany z pohledu oběti

Před kyberútoky – ať již v podobě aktivit jednorázové kyberagrese či rozvinuté kyberšikany, neexistuje stoprocentní ochrana, dokonce ani to, že oběť přestane využívat internetové či mobilní služby, kybernetický útok nezastaví – oběť pouze „zatím neví“, že je v prostředí internetu dehonestována. Je pouze otázkou času, než se o existující situaci dozví. Podle zjištění Parrisové (Varjas et al., 2010), která prováděla výzkum zaměřený na středoškoláky, lze strategie vyrovnávání se s kyberšikanou z pohledu oběti rozdělit do dvou základních skupin, a to na reaktivní a preventivní strategie (Černá et al., 2013; Varjas et al., 2010).

K reaktivním strategiím vyrovnávání se s kyberšikanou patří vyhýbání se (vymazání zpráv, účtu, blokování telefonních čísel, ignorování situace), přijetí (kyberšikana je vnímána jako součást života), ospravedlnění (hledání důvodů, proč není podstatné se kyberšikanou zabývat, „shazování agresora“ – je hloupý, nestojí za to apod.) a vyhledávání podpory v okolí (svěření se někomu, zapojení dalších lidí). Mezi preventivní strategie pak patřila dle názoru studentů z výzkumu Parrisové (Varjas et al., 2010) osobní promluva (snaha předejít nepochopení způsobenému on-line prostředím), zabezpečení a zvyšování povědomí o problematice (zlepšení zabezpečení účtů, omezování zveřejňovaných informací apod.), mezi další zjištění výzkumu pak ale také patřil názor studentů, že prevence kyberšikany není možná – internet podle nich poskytuje tak vysokou míru anonymity, která agresorovi nahrává, že není možné se kyberšikaně zcela vyhnout.

2. Řešení kyberšikany z pohledu školy

Vhodný postup pro oběť kyberšikany:

Jednotlivé body na sebe nemusí přesně navazovat, např. dítě může oznámit útok dospělé osobě již v prvotních fázích.

1. **Zachovat klid** – nejednat ukvapeně.
2. **Uschovat si důkazy** – uchovat a vystopovat veškeré důkazy kyberšikany (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložte www stránky apod.). Na základě těchto důkazů může být proti útočníkovi či útočnickům zahájeno vyšetřování. (postup viz příloha).
3. **Ukončit komunikaci s pachatelem** – nekomunikovat s útočníkem, nesnažit se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožovat, nemstít se. Cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli.
4. **Blokovat pachatele a blokovat obsah, který rozšiřuje** – pokusit se zamezit útočníkovi přístup k účtu nebo telefonnímu číslu oběti a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktovat poskytovatele služby).
5. **Identifikovat pachatele** (pokud to neohrozí oběť)
6. **Oznámit útok dospělým** (učitel, rodič) – svěřit se blízké osobě. Pro uchování důkazů oslovit někoho, kdo má vyšší IT gramotnost. Kontaktovat školu a specializované instituce (PPP, Policie, SVP, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.).
7. **Nebát se vyhledat pomoc u specialistů** – kontaktovat specializované organizace, poradny případně Policii ČR.
8. **Žádat konečný verdikt** (v případě řešení situace školou) – po prošetření celého případu trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí.

Řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek

Školním řádem je zakázáno vnášení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek v areálu školy a školských zařízení a při akcích pořádaných školou.

Při zjištěném porušení tohoto zákazu jsou vyvozena výchovná opatření (viz školní řád), následně oznámení záležitosti zákonným zástupcům (dle §7 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb.) a oznámení orgánům sociálně-právní ochrany dětí (dle § 10 odst. 4, zákona č. 359/1999 Sb.).

Řešení užívání NL žáky školy mimo dobu školního vyučování nebo prostory školy nepřísluší škole, ale rodičům a obci. Užívání NL není trestné, ale neexistuje žádná legální cesta, jak by si osoba mladší 18 let mohla nějakou takovou látku opatřit. Musel tedy nutně někdo pochybit. Ten, kdo ji dítěti dal, předal nebo prodal. V takovém případě se dopustil přestupku proti zákonu, v případě prodeje nebo podávání alkoholu i trestného činu a je třeba porušení zákona oznámit orgánům obce nebo Policii České republiky.

Tabákové výrobky

Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je kouření zakázáno.

- 1) Při přistižení žáka je nutné mu zabránit v další konzumaci.
- 2) Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit.
- 3) Pedagogický pracovník o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (obsahuje datum, čas, popis předmětů, komu patří, za jakých okolností byly zachyceny a kým), záznam založí školní metodik prevence do své agendy.
- 4) Třídní učitel informuje zákonného zástupce o porušení zákazu kouření.
- 5) Při opakování vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dítěte.
- 6) Z konzumace tabákových výrobků ve škole jsou vyvozeny sankce stanovené školním řádem.

Alkohol

V prostorách školy a na všech akcích pořádaných školou je zákaz konzumace alkoholu.

Podávání alkoholu osobám mladším 18 let může být trestným činem nebo přestupkem.

Konzumace alkoholu

- 1) Při přistižení žáka je nutné mu zabránit v další konzumaci.
- 2) Alkohol je třeba odebrat a zajistit.
- 3) Pedagogický pracovník posoudí, zda žáku nehrozí nějaké nebezpečí.
- 4) V případě, že je ohrožen na zdraví a životě volá lékařskou službu první pomoci, linka 155.
- 5) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, sepíše pedagog stručný záznam s vyjádřením žáka.
- 6) V případě, že žák není schopný pokračovat ve výuce, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl.
- 7) V případě nedostupnosti zákonného zástupce, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů. Může vyžádat pomoc.
- 8) Zákonnému zástupci škola oznámí skutečnost, že žák konzumoval alkohol, i když je žák schopen výuky.
- 9) Při opakování splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Je jím příslušný odbor obecního úřadu podle místa bydliště dítěte.

- 10) Škola v zájmu dítěte a jeho zástupce může informovat o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- 11) Z konzumace alkoholu ve škole jsou vyvozeny sankce stanovené školním řádem.

Nález alkoholu ve škole

Nalezený alkohol v prostorách školy:

- a) nepodrobuje se žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury
- b) oznámení vedení školy
- c) uložení u vedení školy pro případ důkazů
- d) stručný záznam (třídní učitel a metodik prevence, uložen u ŠMP).

Zadržení alkoholu u žáka:

- a) nepodrobuje se žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury
- b) oznámení vedení školy
- c) uložení u vedení školy
- d) záznam s vyjádřením žáka školy (datum, místo, čas, jméno žáka a podpis žáka), v případě, že odmítne, uvede pracovník školy tuto skutečnost do zápisu, při záznamu minimálně dva svědci z řad pedagogů, založení do agendy
- e) vyzoomění zákonného zástupce, v případě opakování – oznámení na sociálně-právní odbor dětí městského obvodu Polanka n. Odrou
- f) v případě, že alkohol obsahuje i jiné příměsi, předat tekutinu přivolanému lékaři.

Omamné a psychotropní látky (OPL)

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, bez ohledu na věk a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázané je i navádění k užívání těchto látek. Ten, kdo se dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení OPL, se sám vystavuje trestnímu stíhání, když vše neoznámí Policii ČR.

Konzumace OPL ve škole

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách školy nebo v době školního vyučování nebo v rámci akcí školou pořádaných je nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Návykovou látku odebrat a zajistit ji, aby nedošlo k další konzumaci.
3. Pedagogický pracovník posoudí, zda žáku nehrozí nějaké nebezpečí.
4. V případě, že je žák ohrožen na životě, zajistí škola nezbytnou pomoc přivoláním lékařské první pomoci, linka 155.
5. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, zajistí pedagog vyjádření žáka (písemný protokol) a vyzoomí vedení školy.
6. V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyzoomí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl.
7. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyzoomí škola orgán sociálně-právní ochrany a vyčká jeho pokynů, popř. si vyžádá jeho pomoc.
8. Zákonnému zástupci škola oznámí skutečnost, že žák konzumoval OPL i v případě, že je žák schopen výuky.

9. Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Oznamovacím místem je odbor sociální, oddělení sociálně právní ochrany dětí, ÚMOB Poruba.
10. V případě zájmu zákonného zástupce, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
11. Z konzumace OPL ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Je třeba rozlišit uživatele nebo distributora. Konzument je nebezpečný jenom sám sobě a distributor všem, distribuce je trestným činem, konzumace porušením školního řádu.
12. Navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za nebezpečné a protiprávní jednání.
13. V případě podezření na intoxikaci ještě před vstupem do školy, postupuje pedagogický pracovník jako v bodu 3.

Distribuce OPL ve škole

1. Distribuce OPL je považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestní čin. Množství není rozhodující.
2. Přechovávání OPL je také protiprávním jednáním. Množství, které má žák u sebe je rozhodující pro to, aby bylo toto jednání specifikováno jako přestupek (menší množství) nebo jako trestní čin (více než málo).
3. Jestliže má pracovník školy podezření, že došlo k distribuci OPL ve škole, oznámí tuto skutečnost městskému oddělení Policie ČR.
4. Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let proti osobě mladší 18 let, vyzoomí škola zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany dítěte.

Nález OPL ve škole

V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, je postupováno takto:

- 1) Látka se nepodrobuje žádnému testu.
- 2) Tato skutečnost se ihned oznámí vedení školy.
- 3) Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepí, přelepí opatří razítkem školy a svým podpisem a uchovají ji do školního trezoru.
- 4) O nálezů vyzoomí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.

Při nálezů OPL u některého žáka se postupuje takto:

- 1) Zabavená látka se nepodrobuje žádnému testu na složení.
- 2) Ihned informovat vedení školy.
- 3) O nálezů sepsat stručný záznam: datum, místo a čas nálezů, jméno žáka. Zápis žák podepíše. V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.
- 4) O nálezů se vyzoomí Policie ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka.
- 5) V případě, že se látka našla u žáka, který se jí intoxikoval, předá se zajištěná látka přivolanému lékaři.

V případě podezření, že některý žák má u sebe nějakou OPL, postupuje se takto:

- 1) Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku – řešení spadá do kompetence Policie ČR.
- 2) Vyrozmět Policii ČR, zkonzultovat postup a informovat zákonného zástupce.
- 3) Žáka izolovat a do příjezdu Policie ho mít pod dohledem. Nesmí se v žádném případě provádět osobní prohlídka ani prohlídka jeho věcí.

Postup školy při zjištění zneužívání návykových látek nebo jejich přechováváníJe-li žák pod vlivem drog a jeho život je jednoznačně ohrožen:

1. zavolat záchrannou službu a nechat žáka odvést do nemocnice
2. informovat okamžitě rodiče o dané situaci
3. přivolat rodiče do školy a dohodnout se na dalším postupu
4. doporučit rodičům, aby vyhledali odborníka a informovali se o léčbě
5. vysvětlit rodičům nutnost léčby, důležitá je motivace k léčbě.

Je-li žák pod vlivem drog a jeho život není jednoznačně ohrožen:

1. předběžně zjistit o jakou drogu se jedná a jak dlouho ji žák užívá
2. ihned přivolat rodiče do školy a informovat je o situaci
3. není-li psychický či fyzický stav žáka dobrý, doporučí škola návštěvu lékaře
4. doporučit rodičům, aby vyhledali odborníka a informovali se o problematice drogové závislosti
5. vysvětlit rodičům nutnost léčby žáka, důležitá je motivace k léčbě.

Postup při objevení dealera ve škole:

1. ihned informovat o dané situaci Policii ČR
2. ve spolupráci s Policií ČR podniknout další nezbytné kroky.

Postup při podezření na zneužívání návykových látek:

1. přivolat rodiče do školy
2. šetrně osvětlit rodičům podezření
3. doporučit rodičům návštěvu odborníka
4. dohodnout se na dalším výchovném postupu.

Řešení případů souvisejících s krádežemi a vandalismem

Krádeže

Preventivní postup proti krádežím

Krádeže jsou protiprávním jednáním, a pokud se škola o takovém jednání dozví, je povinna tuto skutečnost ohlásit orgánům činným v trestním řízení nebo doporučit poškozenému (jeho zákonnému zástupci) obrátit se na tyto orgány.

Nošení cenných věcí do školy je rizikové chování, které může vést k jejich odcizení (upozornění žáků a jejich zákonných zástupců). I v případě tohoto doporučení se nelze odpovědnosti za škodu jednostranně zprostit. Za klenoty, peníze a jiné cennosti se odpovídá do výše 5.000,-Kč (§ 1 Nařízení vlády č. 258/1995 Sb., kterým se provádí občanský zákoník). Pokud jsou věci převzaty do úschovy, hradí se škoda bez omezení.

Žáci jsou vedeni tak, aby dokázali protiprávní jednání rozpoznat, a v případě, kdy budou svědky krádeže, ohlásit věc pedagogickému pracovníkovi školy.

Postup při nahlášení krádeže žákem:

1. O události sepsat záznam na základě výpovědi poškozeného.
2. Věc ohlásit na městské oddělení Policie ČR nebo poučit poškozeného žáka (jeho zákonného zástupce), dle závažnosti.
3. V případě, že je znám pachatel mladší 18 let, nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany dětí a současně věc předat orgánům činným v trestním řízení.

Vandalismus

Preventivní postup proti vandalismu

Každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil a škola bude požadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti. V rámci poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví upozorňovat žáky na jednání, které vede k poškozování majetku a jak se takovému jednání vyhnout.

Postup při vzniku škody:

1. O vzniklé škodě na školním majetku je třeba vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka.
2. Pokud známe viníka, má škola právo vymáhat náhradu na zákonném zástupci (i soudní cestou).

Záškoláctví

Způsob a dobu omlouvání stanovuje školní řád , školský zákon a MP č.j. 10 194/2002-14.

Pokud má učitel přesvědčivé důkazy o záškoláctví, nemusí uznat omluvenku rodičů nebo ji eviduje jako „skryté záškoláctví“ a v případě jeho opakování škola může informovat odbor sociální péče nebo Policii ČR. Všechny tyto skutečnosti vždy nejdříve projedná se zákonnými zástupci a sepíše záznam, informuje výchovného poradce a metodika prevence.

Každou neomluvenou hodinu projedná třídní učitel s rodiči a provede zápis (případně se jednání účastní další kolegové); neomluvenou absenci hlásí třídní učitel výchovnému poradci, při větším počtu neomluvených hodin se jednání účastní výchovný poradce či metodik prevence.

Při 10 a více neomluvených hodinách je povinností školy svolat výchovnou komisi (může být přizván i zástupce odboru sociální péče), je proveden zápis.

Při 25 a více neomluvených hodinách je škola povinna informovat odbor sociální péče (50 a více hodin – může jít o trestný čin rodičů), odbor dále spolupracuje s Policií ČR, v závažných případech škola sama podává trestní oznámení na rodiče pro zanedbávání školní docházky, škola může informovat odbor sociální péče i dříve, pokud nastanou závažné skutečnosti a rodiče nespolupracují.

Opakované pozdní příchody žáka na vyučování (např. z důvodu zaspávání)

U pozdních příchodů budeme sčítat zameškané části hodin a počítat jako neomluvené.

Při 2 a více opakovaných pozdních příchodech třídní učitel oznámí tuto skutečnost rodičům a dojedná postup nápravy, dále informuje o neomluvené absenci. Při dalších absencích tohoto typu bude s rodiči proveden zápis a budou vyvozeny sankce dle školního řádu (rodičům sděleny informace o dalším případném postupu). Pokud ani toto opatření nezlepší žákovy příchody, bude škola informovat odbor sociální péče. Škola bude informovat odbor sociální péče i v případě, že rodič bude nadále omlouvat tyto absence buď jako zaspávání nebo jiné typy omluvenek - zde se jedná o skryté záškoláctví.